

A'
TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG'
 ENGEDELMÉVEL.

(26.)

Költ *Bétsben*, Szent-Mihály-Havának
 (Septembernek) 27-dik napján, 1793-dik
 Esztendőben.

Hadi Környüállások.

Wurmsér Vezérünk' Armádiájától;
 Sept. 10-dikén útasítottott hozzánk *Mühl-*
heim nevezetü Német-Birodalmi Mező-
 városból az itt következő Levél:

„Mivel a' múltt hónapnak 22-dik
 napján bé nem törhetett Gróf *Wurmsér*,
Weissenburgi sántzaiba az Ellenségnek;
 tehát már most olly készületeket télsen,
 hogy akkori szándékát, ha mind későbben
 is, ugyan tsak végre-hajthassa. Ez okon,

F f

Weil vidékéről, *Basilea* (*Basel*) mellől, *Ferdinánd Fő-Hertzeg*' vitéz gyalog Regementje alább szállíttatott *Offenburg* felé; és azolta a' Prusszusok is 18 ezerrel szaporodtak azon a' tájjon. "

(Egy *Frankfurti* Levél után azt írták *Hanauból* Sept. 19-dikén, hogy már ki is verte Gr. *Wurmser* (de mikor? az nem íródik) *Weissenburgi* sántzaikból a' Frantziákat; 's maga is sok Embert vesztett ugyan, de az Ellenség' Népében is nagy kárt tett, 's el - nyerte tölle egész táborát.)

„A' jövő Vasárnap érkeznek *Freyburg*-ba azon ágyúink, mellyek eddig *Ulma* (*Ulm*) Városában voltak. 130 ezer forintba kerüi a' szállítások. — A' *Tirolisi* hegyek között tanyázott hat Gránátéros Osztályok is el - érkeznek 20-dik Septemberig, az *Anspach*' vasas Regementjével együtt. "

Egy *Pirmasensi* Levélből, mely költ Sept. 14-dikén ezeket olvassuk: Egy Frantzia Sereg - Osztály, mellyet a' múltt éjtfzaka indított meg Gen. *Moreau*, a' *Schwveigeni* táborból meg támadta ma reggel az előljáró Prusszus Sereget, melly kívül állott vólt *Pirmasensen*. H. *Braun-sveig* vissza vonta Vitézeit *Pirmaséns* felé: kiknek a' Frantziák minden tartózkodás nélkül bátran nyomúltak utánnok. *Braun-sveig* Hertzeg, tsak azt várta hogy jó helyen állyon a' Serege: tüstént viadalt kezdett, melly tartott 4 órákig.

A' *Bádeni* Hertzeg, egy helyes fordulást tétetett Katonáival, 's szépen bekerítette egyik szárnyát az Ellenségnek, melly által ez zürzavarba hozódott. Ekkor a' *Bostel* Vasassai, és a' Hufzárok olly szabdalást vittek végbe a' Frantziák között, hogy reá megy két ezerre a' közülök el-húllottaknak, és meg-sebesetteknek száma. Egy Oberflieut. jok pedig, 9 Kapitánnyaik, 12 kissebb Tisztjeik, és 1500 ig való rész szerént Altisztjeik rész szerént Közembereik el fogattak. A' Pruffzusok részéről nem sokan, mindazáltal néhány érdemes Tisztek is estenek el, kik közzül egy *Bostel* Hadnagy az ezen nevet viselő vasas Regiment' Proprietáriussának (Tulajdonosságának) a' Fia, a' ki éppen abban a' szempillantásban lövetett agyon, midőn a' Generális *Koth'* feje ellen már fel-emelt frantzia kardot, el-vetette a' maga kardjával. Az ütközet után négy gyalog Bat. okat indított H. Braunsveig, sok ágyúkkal, Gróf *Wurmser'* segítségére.

Kehlt, a' melly nevezet alatt egy Vár, egy Város, és egy Falu értetnek, nagyon meg - rontották sok ágyúzásaik által az által-ellenben fekvő *Strafsburgi* Frantziák. A' Lakosok, mind a' szomszéd helységekbe vették magokat.

A' *Hollandiai* Helytartó Hertzeg' első Fiának, az *Orániai* örökös Hertzegnek személyes vezérlése alatt lévő *Hollandus*

Sereg - ofztályt meg - támadta az Ellenség Sept. 12-dikén *Menin* nevű Váránál Aufr. *Flandriának*, más nap pedig, úgymint 13-dikon, még nagyobb tüzzel, 's erővel omlottak ellene a' Frantziák. Öt egész órákig állottak ellent a' Hollandusok, de tovább nem bírhattak az Ellenségnek sokkal nagyobb erejével: azért is el-vonták magokat *Deinse* kis erősségünk felé.

Látván Hg *Koburg*, hogy az Ellenség leg-nagyobb erejét Aufr. *Flandriának* napnyugoti része ellen fordította: maga ő Hg-sege, Ármádiájának egy részével *Cysoing* Fr. hely felé vette útját, melly *Lille* Várán innen valami kevesebbel fekszik messzebb egy mérttföldnél. F. M. L. *Beaulieuvel*, *Courtray* vagy *Cortryck* Várunknál üttetett tanyát; Gr. *Erbach* F. M. L. tunkat pedig, néhány Ts. Kir., és Hannoveránus gyalog Batalionokkal, és lovas Ofztályokkal, *Brügge*, és *Gent* Várainknak meg-örizésére rendelte *Thorouthoz*. (Ez is Aufr. Flandriában fekszik.)

F. M. L. *Benyovszkit*, meg támadta az ellenség *Cysoing* táján Sept. 13-dikán: de diadalmasan el veretett, melly alkalmatossággal példásan ki - mutatták magokat az *Eszterházy* Huízárok közzül *Révay* 's *Bégányi* Kapitányok; és *Salamon* Hadnagy.

Orchies tájján se' boldogúlhatott azon a' napon az ellenség H. *Auersperg* Generálisunkkal.

Sept. 15-dikén reggel mintegy 14 ezerig való Frantzaság el akarta nyomni *Beaulieu* F. M. L. unkat, *Courtrai* mellől: de meg járta, mert vissza verettetvén, *Menin* Várunkból is ki nyomatott ő maga nem kevés veszteséggel.

A' nap - nyugoti *Pireneus* - hegyekről neveztetett Frantzia Közönséges-Társaság-Ofztályból vissza - költöztek a' Spanyolok, Augustusnak vége felé a' magok földjökre.

A' *Vendée* nevet viselő Frantzia Köz. Társaság - Ofztályból, mellyben tanyázik *Gaston* Generális' Serege, két olyan tudósításokat vett a' N. Gyűlése Sept. 2-dikán, és 9-dikén, mellyeknek nagyon örvendett.

A' *Lyon*i Frantziákról azt írják *Genuából*, hogy sok romlásaik után se hagynak alább előbbeni erős magok-tartásából. Még Sept. 4-dikén is ki - rontottak ugyan is az ostromló Republikánusok ellen; 's ámbár egyenlő veszteségjek vólt nékiek is ezekkel, ember' dolgából: ugyan tsak el-nyerék tőlök két föld - várjokat. — Az említett nap estve egy Kurir érkezett *Párisból*, *Lyon* Városának Ostromlóihoz olly parantsolattal, hogy hagyják félbe az ágyúzást, és kinállyák-meg újra a' Lakosokat kegyelemmel, az alatt a' fel-tétel alatt: ha ők is bé - vejéndik, más Frantziáknak példájok szerént az új Konstitutiót, 's nem gondolkoznak Királyról.

Toulonra nézve, azzal bízatta a' Fr. N. Gyűlését *St Andre* nevű Tagja, Sept. 10-dikén, hogy 50 ezer Republikánusok indultak ezen pártos Város ellen; és hogy *Carteaux* Generális' Serege meg is szállotta volt már akkor a' *Toulon* körül lévő alkalmas ostrom-tanyákat.

Az *Ardennesi* Frantzia Sereg' Kormányozójává, Gen. *Lamarche* helyett, ama' vér - szopó *Jourdan* leve, a' ki rettenetes kegyetlenségeket követett vala el *Avenióban*; de a' mellyek már most érdemek gyanánt tartatnak: mivelhogy azoknak szomorú tárgyaik, Nem - Jákobinusok voltak.

Elegyes Tudósítások.

Törvényes Örökös nélkül halálozván meg mostanság *Romában* egy *Valenti* nevezetű öreg Báró-Affzony, olly rendelt tett halála előtt örökségéről, hogy ha a' Jésuita - Rend újra fel találna állíttatni hat esztendőnk alatt: úgy ezé legyen az ő róla maradandó egész örökség; ha pedig nem: úgy szálljon azokra a' két Templomokra, mellyek hajdan a' Jésuitákéi voltak.

A' *Bétsi* Udvarhoz Nuntziusnak rendelt *Apameai* Érsek Hertzeg *Ruffo*, Sept. 12-dikén vett bútsút a' *Florentziai* Udvartól, mellynél viselt vala az ideig *Római* Követséget.

Koppenhága Városába, egy *Grouvelle* nevezetű Frantzia érkezett mostanság. Ez,

Titoknok vólt Hazájának mostani revolu-
tziója alatt, a' Végrehajtó - Tanáts, vagy
Ministérium mellett; *Koppenhágába* pedig
azért küldetett, hogy ott Követtséget
viseljen a' Frantzia Közönséges-Társaság'
részéről.

Az a' *Verguinean* (vagy a' mint más
tudósításokból olvassuk: *Vergniac*) nevü
Frantzia, kiről írtuk vala a' múltt postán,
hogy nehezen fog meg-esmértetni a' *Svéd*
Udvar által Frantzia Követnek: már darab
időtől fogva múlat *Stokholmban*, de tsak
úgy, mint magános személly. Nem ítélte
tanátsosnak, elő-mutatni a' maga Követi
Kredentzionálissait (Hit-leveleit), mely-
lyekkel fel-fegyverkezettnek íratik lenni.

Pápa ö Szentsége' Seregeinek Vezére
Gen. Gróf *Caprara*, meghaláloza *Romában*
ezen Hónapnak 12-dikén életének 69-dik
esztendejében.

Örvendetes kezdetü, de szomorú végü
lakodalma vala ezen hónap' elein *Valms-
ley* nevezetü Ánglus Prédikátornak *Penryn*
Mezővárosban, egy közélről való Attyafiá-
nak a' házánál. A' tántz közben t. i. meg-
gyúladt tsak egy szikráról a' Menyasszony'
muselin ruhája, 's olly tűz támadott, hogy
a' házzal együtt, ennek Gazdája, és a'
Menasszony is lángok' prédáivá lettek.

Frantzia Ország.

A' Nemzet-Gyűlésének 5-dik Septem-
beri Ülésében hosszasan vítettatta *Chaumet*

nevü Tag: hogy a' Frantzia Közönséges-Társaságnak belső és külső Ellenségei, a' kenyér' meg-szükitése, 's éhség' eszközlése által akarják tzellyokat érní; 's egyszers-mind tüzes' ki-fejezésekkel buzdította a' Gyűlést, hogy mivel nints más mód a' Fr. Közöns. Társaságnak fenn-tartására: nyúllyon erőszakos eszközökhöz. — Hogy készen lett *Chaumet* a' beszédjével, következendő Végzéseket hozott a' Gyűlés: 1.) Egy Revolut. Sereget kell fel-állítani. 2.) Annyi puskákat kell készíttetni, hogy minden Polgárnak jusson egy; melly végre száz millió livra fordíttatik. 3.) *Páris* Városának mind a' 48 Szakasszaiban kétfzer egy héten gyűlések fognak tartatni. Egy illy gyűlésre fordítandó idejéért kap minden Szánkülot (Nadrágtalan) negyven *Szolt*.

Páris Városára nézve különösen, két végzéseket hozott még a' Nemzet-Gyűlése, *Barrere*' javaslásából, említett Ülésében: 1.) 1200 ágyúval-bánó, és 6000 másféle Katonákból álló fegyveres erőt kell tartani *Párisban* a' Nemzet' költségén. 2.) Minden másuvá valók, a' kik oda hagyták, vagy kénteleníttetek oda hagyni a' Katonaságot, 's nintsen semmi katonai bizonyosság-levelek, 24 óra alatt el-takarodjanak *Párisból*, a' magok lakó-helyek felé: mert különben tiz esztendei vason való raboskodás a' büntetések; az ollyanok, a' kik engede-

lemmel hagyták-el eggy ideig ez v. amaz Sereget, 's mostanság Párisban tartózkodnak: hasonlóképpen 24 óra alatt ki-indúlnak Párisból a' magok Ármádiájaikhoz, ha ellenkező parantsolatját nem mutathatnak a' Had-Ministernek.

A' belső Ellenségeken értette *Chaumet* a' többek között a' gazdag Kereskedőket, kik ellen így menydörgött vólt már *Danton* is, a' N. Gyűlésének még 25-dik Augusztusi Ülésében: „Nem titkolhatjuk, úgymond, hogy a' Kereskedők, kiknek eleinten inyenek szerént esett a' revolutzió, mivelhogy ennél fogva mind magokévé tudták ők azt tenni, a' mi annakelőtte a' Nemességé, és Papságé vólt: most már ismét ők magok mozdíttják - elő a' Kontrarevolutziót, még pedig olly eszközök által, mellyek százszor veszedelmesebbek, mint a' mellyekkel éltenek a' Nemesek, és Egyháziak. Ők annak az okai, hogy kénteleníttetik a' Közönséges - Társaság maga saját Városait lövöldöztetni; de éppen azért, színt' olly erőben kell nekünk is mutatnunk magunkat ő ellenek, mint mutattuk a' más Kontra-revolutzionisták ellen.“ — A' Jákobinusoknak 30-dik Augusztusi Klúbjokban is megereztette a' nyelvét *Danton* a' Kereskedők, és átallyában minden Gazdagok ellen: — „Fel kell kelni, 's nagy tzeloknak végrehajtásához fogni a' Jákobinusoknak. Már sok időtől fogva, siralom a' Nép' élete;

tsupán a' Nép fáradott a' szabadságért: még is mások vették annak hafznát. A' Kereskedők, és Gazdagok akarták a' Revoluziót, hogy a' Nemességnek és Papságnak jussait magok tulajdonaikká tehessék. Már most ők hat ezer milliót bírnak, őket illeti a' Státus' adósságainak ki-fizetése; mert ha ezek meg nem fizetődnek, ha a' temérdek sok papiros-pénz, melly mód nélkül el-drágítja az eleséget, állandóúl a' maga előbbeni folyamatiában meg-hagyatik, ha a' Szánkülottok is nem részesülnek a' Revoluzió' hafznaiban: úgy minékünk, hasonló Revoluziót kell kezdenünk a' Kereskedők és Gazdagok ellen, mint a' mellyet a' Papság, és Nemesség ellen hajtottunk-végre.“ — Bezzeg vala dívattya a' sok *Etlyen Danton!* kiáltozásnak.

Hogy a' *Párisi* Revolut. Törvényfzék annál többre érhessen: négy Szakaszokra osztotta-fel azt a' N. Gyűlése olly móddal, hogy minden Szakasz hét Birákból, és 15 Esküttekből álljon.

A' Nemzet-Gyűlése, más nevet adott magának Sept. 5-dikén. Azt végezte t. i., hogy ő azontúl *Nép-Attyai' Gyűlésének* hivattassék.

Ama' híres Exministerre *Lebrünre* nézve nem tellyesedhetett a' N. Gyűlési Végzés, hogy t. i. el-fogattasson *Lebrün*, 's általadattasson a' Revol. Törvényfzéknek: mert ő is *Dümurie'* nyomdokát követte. — Ellantott a' Frantzia földről.

Magyar Ország.

Kassa Városáról szomorúan értették, hogy nagy része el-égett Sept. 13, 14, és 15-dik napjain.

Somogy-Vármegyének Sárd nevü helységében is sok ház el-égett a' múltt Auguft. 9-kén; de ezt az okozta, hogy leg-nagyobb része a' Lakosoknak tsupa nézője vólt darab ideig, a' menykő által meg-gyúladt ház-nak: mivel azt hitték helytelenül, hogy a' menykőről támadt tüzet tsak téjjel lehet el-óltani; és hogy midön valamely épületet meg-üt az isten - nyila, az ugyan el-ég, hanem messzebb ofztán nem terjed a' tűz.— Ellenkezőt tapasztalván a' Lakosok ezen hiedelmekkel, magok kárán okosabbakká lettek.

Pestről, Sept. nek 19-dikén. — „Mai napon kilentz rakott hajók menének, el *Pest* és *Buda* között, szélső Váraink felé. Ezen hajóknak a' terhe Frantzia Rabokból állott, kiknek nézésére olly temérdek sokaság takarodott-ki mind a' két Városból, hogy a' Duna' hidját tartó két szélső hajók tsak nem el-merültek a' nagy tolongás miatt.“

Pestről, Sept. 22-dikén. — „*Serhátly Miklós* Nagy-Körösi, és *Kálló Tódor Sz. Mártoni* Görög Kereskedőknek példás tselekedeteket azért kívántam közleni a' *Hírmondóval*: hogy midön olvasándják ebből azokat más tehetősz Hazafiak is, buzdúly-

lyanak a' követésre. Míg foly a' Frantzia Had: tiz Gránátérost fognak tartani magok költségén említett két méltó Fiai Hazánk-nak. "

N. Kövesdről (Soprony-Vármegyéből)

Septemb. 15-dikén.

„A' közelébb múltt Augustusnak 27-dik napja, különös történet által lett nálunk nevezetessé. Ezen a' napon inneplé helységünknek érdemes lelki Pásztor, a' Tek. Szombathelyi Káptalannak Tit. Kánonokja Fő Tifz. *Váldetz István* papságának ötvenedik örvendetes esztendejét. Bámúlva, 's örülve nézegettük az öszve-sereglett Népnek sokaságát. A' Papi Urak' nagy számban kívül, néhai Gróf *Festetics Kristóf* méltóságos Maradéki is: Gr. Gen. *de Four*, Gr. *Festetics Imre*, B. *Mesnil* ö Nságok, hozzánk való kegyes le-botsátkozásokkal különösen öregbíték örömlüket. Györi Püspök *Fengler József* ö Excel. méltóztatott Vezérje lenni az Óltárhoz a' misézö Öregnek. Mintegy olvasni lehetett az ájtatoskodók' ortzáján azon buzgóságot, mellyet e' környékünkben igen ritkán történő rendtartás gerjesztett szílvökben. El-prédikállá a' tisztes Vénnek érdemeit, Tifz. *Jugovits István*, Nagy-Czenki Plébános Úr, kinek prédikáziója méltónak is ítéltetett közönsegesen a' ki-nyomtatattásra. — Kegyes Földes Urunk, Gróf *Szétsényi Ferentz* ö Excell. ja vendégelte-meg az igen számos

Uraságokat. E' végre, három nagy, 's olly díszes levél-színek állítattak-fel, hogy azokban még a' kényes ízű Diána is kedvét lelhetne volna; a' zöldellő ágak, és közben pirosuló bimbók gyönyörködtetve erőszakoskodtak vándor szemeinken, és ditsértették mindenekkel jó ízű szerzőjüket. Az ebédnek gazdag vóltáról elég azt mondani, hogy Gróf *Szétsényi Ferentz* Úr által adatott. A' leveles színeket három musikus bandák hangoztatták. Nem vólt *Kövesden* senki, a' ki rézft ne vett vólna ez örömben. Földes Urunk ő Excellentiája annyi pénzt ofztatott házanként a' Gazdákra, hogy különös vígságot szerezhettek mind házok' népének, mind a' nállok Izállva vólt idegeneknek. Be érzékeny vólt látni, mikép járt a' szegények között Mélt. Püspökünk, 's ofztogatta a' pénzt azoknak atyai kezével. — Így adák nagy-lelküségeknek, és emberi szereteteknek áldásban maradandó remekjét. “

Erdély Ország.

Nagy-Enyedről, Sept. 12-dikén. — „A' múltt héten tartá itten Nemes *Alsó-Fejér-Vármegye* maga szokott törvényes Gyűlését, mellyben egynehány perek folytatódtak; 's egyszersmind az is végeztetett, hogy a' Fő Kormányfzéknek továbbra is *Kolosváratt* lejendő maradásáért kérjék a' Rendek ő Felségét.

Egy Kerülő - Levelében (Circularissában) a Fő Kormányfőeknek, olly kegyes Fejedelmi szándék tétetett nyilvánvalóvá, melly szerént, ha kiknek tetszenék, a magok heverő arany vagy ezüst edényeiket, 's egyéb portékáikat hadi segedelmül költsön adni: kész vólna azokat Felséges Urunk következő fel-tételek alatt általvétetni, úgymint: 1.) Bé-vefzi azokat a *Károly-Fejérvári* pénz-verő Ház; kötelező leveleket pedig ad róllok az ott lévő Bányászi Generális Kassza. 2.) Szabadságokban fog állani a Bé-adóknak, személylyessen jelen lenni a pénz-verő Házban, midőn az általok bé-adott portékák elolvasztatnak, hogy ezeknek mennyiségekről annál bizonyosabbak lehessenek. 3.) A tiszta arany márkája, melly tészen 16 latot, 380 rén. forintokra; a tiszta ezüsté pedig 24 rén. forintokra, és 30 krajtzarra, következőképpen a pénz-verésre általvenni szokott arany és ezüst értzeknek legfelsőbb árrára fog fel-tudódni. 4.) A tőkepénzről, melly a Masszának e szerént intézett árrából származik, minden bé-adónak, ezen folyó esztendőben el-töltt Április hónapnak első napjától fogva, az 1799ben következő Április hónapnak első napjáig, úgymint a meddig tart a le-kötelezés, minden száztól $4\frac{1}{2}$ per centum interesse jár esztendőnként; most előre pedig a kötelező levelek ki-adattatásakor, minden

száztól 4-rén. forint jutalom adatik. Ezen önként való költsön-adástól más Ország-béli Alattvalói is ö Felségének ki nem rekefztetnek, hogy ha tetfzeni fog, arany vagy ezüst portékájokat a' *Károly-Fejérvári* pénz-verő Házba, a' meg-írtt móddal beadni.

Kolosvárról azt írják, hogy az oda-való Nemzeti Játzó-Társaság, két szép *Pesti Fejér-személyekkel* nevededett. A' minap, egy *Tanátsos* nevü víg Darabot játszott a' Társaság. Tsupán egy személly gyengélkedett, a' többek mind igen jól játszottak.

B é t s.

A' jövő héten, *Magyar-Országra* szándékozik-le ö Felsege, *Holitsi Józsa-gába*.

Gróf *Károlyi Jósefné* ö Nagysága, újra egy Kis-afszonykát szült itten ízerentséssen.

Az ide-való mostani Orosz Követ, Gróf *Rasumovszky* előtt sok ideig *Bétsi* Orosz Követtséget viselt, de már egy időtől fogva tsendes magánosságban élt Hg *Gallitzinról* úgy halljuk, hogy a' múltt éjjel meg-halálozott.

* * * * *

York Hertzeg, a' ki Sept. 13-dikán Aufr. Flandriának *Zoo* nevü kis Városa megett állott, a' kormányozása alatt lévő Ts. Kir. Vitézeknek kétszeres ingyen-való zsóldot osztogattatott.

A' Lord *Howe*' kormányozása alatt lévő Anglus tengeri Sereg, melly Auguszt. 20-dikán újjolag tengerre szállott vala: Sep. 4-dik napján ismét vissza-tért a' *Torbayi* kikötő helybe 26 hajókkal.

Sept. 11-dikén költt *Szabaudiai* Tudósításokból olvassuk, hogy ezen Tartományt önként hagyogatják - oda minden-felől a' Frantziák; hanem a' merre takarodnak, mindenütt fel-gyújtogatják a' falukat, melyekből el-futottak előlök a' Szabaudusok. A' *Szárdiniai* Király két ezer zsák gabonát küldött, az illetén fzerentsétlen Alattvalóinak tápláltatásokra.

Az egyesültt Ts. K. és *Szardiniiai* Királyi Seregeknek kettős győzödelmek volt Sept. 8-dikán a' Frantziákon. Egy részek t. i. az egyesültt Seregeknek ki verte az ellenséget *Flauti* táborából és ennek óltalmára készített eröss Földvárából; más egyesültt korpus ismét a' *Lautoycai* völgyből szalasztott meg egy falka Frantziáságot: mellyből fogott is el némelyeket, 's nyert tölle tiz ágyukat, sok munitzióval, és sátorokkal együtt. Itt négy tsapatokra vólt fel osztva az egyesültt Sereg, a' melly tsapatok közzül egyet, maga vezérlett személlyessen a' *Szardiniiai* Király, egyet a' *Montferrati* Hertzeg, egyet *Strasoldo* Generálisunk, egyet pedig Gen. *Colli*.